

Ukrajinci a Rusíni

- Kdo je a kdo není národ?
 - Ukrajinci ano, Rusíni ne x Ukrajinci i Rusíni ano
 - oba názorové proudy jak u laické tak odborné veřejnosti
 - v současné době není vyřešeno
 - v rámci ČR dvě samostatné národnostní menšiny

Historie kontaktů s oblastí Ukrajiny

- 16. a 17. století
 - studenti, žoldáci (Kozáci)
- 18. století
 - připojení V Haliče a S Bukoviny k monarchii => častější přesun místního obyvatelstva
- Konec 19. století
 - vyučující na technické univerzitě v Praze
 - první organizace ukrajinských studentů v Příbrami

- Počátek 20. století
 - formování národního uvědomění Ukrajinců, do té doby jednotlivé skupiny; Rusíni n. Malorusové
 - sezónní dělníci
- 1. světová válka
 - zpočátku zajatci, později civilisté z válečných oblastí

Historie kontaktů – Ukrajinci

- 1. republika
 - politická emigrace ze SSSR i Polska: podpora vzdělávání a kultury ze strany státu (SŠ, VŠ v Praze)
- 2. světová válka
 - emigrace preferující samostatnou Ukrajinu pronásledována
 - část politické emigrace odvečena zpět

- 2. polovina 20. století
 - z Ukrajiny do pohraničí reemigranti z Volyně
 - jako ostatní obyvatelé SSSR
 - zrušení práv menšiny → zánik školství, zákaz řecko-katolického obřadu
 - od 1968 samostatná menšina (Ukrajinci-Rusíni)
- Po r. 1989
 - migrace ekonomická – krátkodobá, opakovaná, „pomajdanovská“ politická
 - konec 90. let a období hosp. krize pokles, krátkodobý pobyt jedinců => dlouhodobý rodin
 - po 2/2022 válečná migrace

Charakteristika menšiny – Ukrajinci

- střední produktivní a nejmladší věková skupina
- nekvalifikovaná a pomocná pracovní síla – až 2/3 nedělají práci odpovídající vzdělání, odborníci
- etnická, šedá ekonomika, využívání kontaktů a informací, krátkodobé pobyty (90. léta)
- vyšší koncentrace ve větších aglomeracích
- vnitřní rozdělení na západní (tradiční kultura) a východní Ukrajince (sovětizace)

- Č. o Ukrajincích: levná pracovní síla, nevzdělaní, obhroublí, alkoholici, kriminalita x pracovití, skromní
- Ukrajinci o Č.: nespolečenší, xenofobní, nejsou vlastenci; v současnosti ocenění pomoci

<https://www.youtube.com/watch?v=kHeuf6iojJs>

Statistické údaje – Ukrajinci

- 1980: necelých 10.000 (21% celkového počtu)
- 1991: 8.200; 2011: 53.253 (kvalifikované odhady 60 tisíc)
- 2021: 78.068; JmK Brno 4.129
- 2017: 117.000 přechodný nebo trvalý pobyt
- 2/2020: 150.000 přechodný nebo trvalý pobyt
- 2/2022: 204.000; 10/2022: 626.000

Etnické identifikátory – Ukrajinci

- jazyk ani místo narození není určující
- náboženství hlavně Z (řeční katolíci, pravoslavní, katolíci = potomci Čechů a Poláků)
- zvyky: přenos tradice do českého prostředí – spojeno s rodinou a církví (Velikonoce – půst, pascha, Vánoce, gastronomie)
- hudba a tanec: spojeno s komunitními aktivitami; častušky (žertovné zdramatizované zpěvy)
- Ukrajinci o sobě: národní hrdost

Literatura a badatelé – Ukrajinci

- Bohdan Zilynskyj – česko-ukrajinské vztahy
- Bohdan Rajčinec
- PŘF UK, katedra sociální demografie a regionálního rozvoje

Historie kontaktů – Rusíni

- 1. republika
 - do té doby maďarizace
 - součástí státu oblast Podkarpatská Rus (později Zakarpatská Ukrajina) → snaha o autonomii
 - rozvoj ekonomický, vzdělávání x příchod Čechů
 - pracovní migrace, po r. 1939 politická

- 2. světová válka
 - útěk před Maďary do SSSR → internace, čsl. armáda
 - likvidace inteligence po příchodu Rudé armády
- 2. polovina 20. století
 - možnost přesunu do „původního státu“ – vojáci, studenti
 - rusínští reemigranti z Rumunska (J Morava)
 - smíšená manželství, tradiční kultura zanikla
 - národnost ukrajinská nebo slovenská

- Po r. 1989
- období etnoemancipace: revitalizace jazyka (na Slovensku kodifikován) a tradic, národní

Charakteristika menšiny – Rusíni

- u nás především ze Slovenska, Ukrajiny
- téměř chybí střední generace
- městské prostředí – Praha, S republiky
- starší generace vysoká asimilace, mladší generace etnoemancipace

Statistické údaje – Rusíni

- 1991: 1.900
- 2011: 739 (kvalifikované odhady 10 tisíc)
- 2021: 608, Praha 213, Brno 40

Kulturní instituce – Rusíni

- historické souvislosti
- Klub přátel Podkarpatské Rusi (1. republika) →
- Společnost přátel Podkarpatské Rusi (Praha, 1990): časopis Podkarpatská Rus, turistika
- Přátelé Podkarpatské Rusi (Brno, 1992)
- Rusíni.cz – rusínská iniciativa v ČR (Praha, 2009): etnoemancipace => národní samostatnost, Dětské centrum (výuka jazyka)

Literatura a badatelé – Rusíni

- za 1. republiky Podkarpatská Rus – spojeno s cestováním, charitativní činností, prací; Amálie Kožmínová (obydlí, zvyky, oděv)
- historici v souvislosti s vojáky ve Svobodově armádě
- členové spolků (Agáta Pilátová, Dagmar Březinová)
- www.ukrajinci.cz